

Anatomie van een soldaat

Harry Parker

*Anatomie van een
soldaat*

Vertaald uit het Engels door Paul van der Lecq

Hollands Diep

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel: *Anatomy of a Soldier*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Faber & Faber 2016

© Harry Parker, 2016

© Vertaling uit het Engels: Paul van der Lecq, 2016

© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2016

© Omslagbeeld: Shutterstock

Omslagontwerp: Bloemendaal & Dekkers, Amsterdam

Typografie: Crius Group, Hulshout

Foto auteur: © Cloe Brown

ISBN 978 90 488 2850 0

ISBN 978 90 488 2851 7 (e-book)

NUR 302Z

www.hollandsdiep.nl

www.overamstel.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hollands Diep is een imprint van Overamstel Uitgevers bv

OVERAMSTEL

uitgevers

Voor mijn moeder, vader en broer

1

Mijn serienummer is 6545-01-522. Ik ben uit een plastic doosje gehaald, uiteengenomen, gecontroleerd en weer in elkaar gezet. Een zwarte markeerstift schreef BA5799 O POS op me en ik werd opgeborgen in de linkerheupzak van BA5799's gevechtsbroek. Daar bleef ik zitten; de zak ging bijna nooit open.

Ik bracht acht weken, twee dagen en vier uur in die zak door. Ik was nog niet nodig. Ik schoof langs het dijbeen van BA5799, heen en weer, heen en weer, meestal langzaam maar soms snel en dan stuitte ik rond. En er klonk kabaal: gedreun en geknal, schel gejeengel, kreten van opwinding en woede.

Op een dag bleef ik een uur lang ondergedompeld in stilstaand water.

Ik ging mee in voertuigen met wielen en rupsbanden, vleugels en rotorbladen. Ik werd schoongeboend met water en zeep, te drogen gehangen aan een waslijn en deed toen een dagje niets.

Op 15 augustus om 0618 uur, schuivend langs het dijbeen van BA5799, werd ik de lucht in getild en gekanteld. En ineens kwam ik in het licht. Er was stof en chaos en geschreeuw. Ik lag naast hem op de grond. Hij lag met zijn gezicht naar omlaag; hij was niet compleet. Ik lag naast hem en om ons heen vielen stenen en modderkluiten.

Ik lag in het stof en iets donkerrood vloeibaars kwam zigzaggend mijn kant op over de gebarsten modder. Ik was erbij toen niemand kwam en hij alleen was en zich niet kon bewegen. Ik was er ook bij toen BA5799 radeloos werd van angst, toen hij werd

omgedraaid en twee vingers in zijn keel werden gestoken, toen pompende bewegingen werden gemaakt op zijn borst en lucht in zijn longen werd geblazen.

Ik werd opgepakt door een gladde hand, om daaraan te ontglippen en nogmaals te worden opgepakt. Ik werd door paniekerige vingers opengerukt en kwam onder die dikke vloeistof te zitten. Ik werd aangebracht op BA5799. Er werd aan me gedraaid. Ik kwam strakker te staan, ik omklemde zijn been totdat zijn hartslag zich aan me opdrong. En hij vertrok van de pijn en jammerde tussen opeengeklemden kaken door. Ik werd strakker aangedraaid en omklemde zijn dijbeen om te voorkomen dat hij doodbloedde in het stof.

Ik klampte me aan hem vast en hij werd op een stretcher getild, beet hard in de arm van een man die hem droeg en bracht geen geluiden meer voort. Ik klampte me aan hem vast en we kwamen in de helikopter. Toen werd ik opnieuw om hem heen geslagen en nog strakker aangehaald.

Ik klampte me aan hem vast toen we laag over de velden en de blinkende irrigatiekanalen vlogen en de wind om de helikopter suisde, toen hij God om redding smeekte, metalen platen op zijn borst werden geplaatst en zijn lichaam een schok maakte. En ik klampte me aan hem vast toen de monitor geen output gaf, toen zich geen hartslag meer aan me opdrong.

Ik was erbij toen ze naar de helikopter kwamen gerend en we de koelte van het ziekenhuis werden binnengedragen.

Ik was erbij toen de artsen bezorgd toekeken. Ik klampte me aan hem vast toen hij terugkwam, toen hij output kreeg en zijn hart weer haperend op gang kwam. Ik was er ook bij toen ze de zak met bloed boven BA5799 hingen en de rest van zijn been amputeerden.

En toen werd ik losgemaakt en verwijderd en was ik er niet meer bij: BA5799 had me niet meer nodig.

Mijn serienummer is 6545-01-522. Ik lag op de bodem van een chirurgische afvalemmer en daarna werd ik verbrand.

Ik werd op een gebroken pallet geplaatst, samen met drie andere, identieke zakken kunstmest, voor een winkel in het dorp Howshal Nalay.

Na twee weken op de pallet kwam Faridun op zijn groene fiets. Hij begroette de winkelier en ze begonnen te onderhandelen. Daarna gaf Faridun hem geld en de winkelier tilde me op de bagagedrager. Ik hing over de metalen spijlen die in mijn plastic huid duwden en hij bond me vast met oranje touw uit de winkel. Faridun vertelde de man een mop, zwaaide daarna zijn been over de stang en we reden weg.

Faridun fietste het dorp uit met mij en we kwamen op een kale weg, een verhoogde, zandkleurige ruggengraat die zich een weg baande door stoffige groene velden. Onder mij piepte het verbogen achterwiel van de fiets en we ontweken kuilen die waren ontstaan door winterse regenbuien.

Verderop in de zinderende lucht zag hij de controlepost liggen en hij slaakte een zucht. Toen we dichterbij kwamen, stapte hij af en duwde de fiets naast zich voort. Er hing een ijzeren stang over de weg die op twee olievaten rustte en daarnaast stond een motorfiets met rode brandstoftank op zijn standaard. Een groepje mannen zat in de donkere schaduw van een compound. Een van hen kwam overeind en liep op ons af. Hij droeg een wapen en gebaarde Faridun met zijn vrije hand om dichterbij te komen.

‘Vrede zij met jou, jongeman. Hoe gaat het?’ vroeg hij.

Faridun schermde zijn ogen af tegen de zon en keek naar hem

op. ‘Vrede zij met u. Met mij gaat het goed, God zij geprezen.’

De man was een zwarte gestalte die afstak tegen de zon.

‘Ik was naar de markt van Howshal Nalay en ben nu op weg naar huis,’ zei Faridun kalm. ‘Ik moet voor het donker thuis zijn.’

De anderen doken op uit de schaduw en kwamen achter de man staan. Faridun wierp een blik op hen en herkende zijn vriend Latif. Latif had ook Faridun herkend; hij keek onzeker, maar kwam toen naar voren en fluisterde iets in het oor van de man.

Het gezicht van de man verstarde. Hij zette een stap naar voren en gaf een harde trap tegen de stang van de fiets. Fariduns voet bleef steken onder de kettingkast en hij viel in het stof. Ik belandde samen met hem op de weg, gleed onder het oranje touw naar beneden. De man hield het geweer nu in beide handen en zette een voet op de fiets, zodat Fariduns been werd platgedrukt.

Faridun maakte geen enkel geluid.

De man boog zich over hem heen en duwde de loop tegen zijn mond. Faridun perste zijn lippen op elkaar, schudde met zijn hoofd. Maar de man bewoog het wapen heen en weer totdat Fariduns lippen uiteengingen en de loop gleed tegen zijn tanden, gleed langs zijn snijtand naar boven totdat het tandvlees opkrulde. Faridun opende zijn mond vanwege de pijn en het wapen stootte langs zijn tanden naar binnen totdat het tegen zijn huig knalde.

‘Ben jij de zoon van Kushan Hhan?’

Faridun kokhalsde en zijn tong wrong zich rond het metaal. Hij knikte, geschokt. De man duwde harder en Faridun begon weer te stuiptrekken rond de loop, snakkend naar adem.

‘Je vader werkt voor de ongelovigen,’ zei de man. ‘Dat druist in tegen Gods wil en als hij daarmee doorgaat, kom ik je zus ont-hoofden. Begrepen?’ Hij duwde nog eens. Daarna werd het wapen uit zijn mond getrokken en stapte hij naar achteren.

Fariduns ogen waren vochtig, maar hij bleef de man aankijken, stond op, stapte uit diens schaduw en raapte de fiets van de grond. Het touw verloor zijn grip op mij en ik viel van de bagagedrager.

De lippen van Faridun begonnen al te zwellen en hij wierp een blik op Latif.

‘Moge God met je zijn, Latif,’ zei hij, waarna hij langzaam op zijn fiets stapte en de weg afreed, weg van de plek waar ik was blijven liggen, in het stof.

De man lachte en gaf Latif een klopje op zijn rug. Een van hen liep de weg op, tilde me op en smiet me tegen de muur van de omheining.

Die middag maakten de mannen het zich gemakkelijk in de schaduw en gebaarden ze een groep nomaden en hun kamelen dat ze door konden lopen. Ze namen vijftien dollar tolgeld in ontvangst van een vrachtwagenchauffeur en maakten een praatje met een groepje mannen dat op het veld had gewerkt en op weg was naar huis. Toen de schemering ten slotte opkwam en de horizon zich scherp begon af te tekenen, vertrokken twee van hen met de motorfiets. De anderen droegen de stang en de olievaten het omheinde terrein op, waarna ze afspraken elkaar na het gebed te ontmoeten en uiteengingen.

De laatste man tilde me op zijn schouder. Hij volgde een pad langs een zilverkleurige strook water, totdat we een donkere omgeving bereikten met kreupelhout en een doolhof van bouwvallige muren. Hij opende een houten deur, zette me op de grond en trok die achter zich dicht.

Ik ben een zak kunstmest. Ik bevat NH_4NO_3 en ik wachtte af in die donkere ruimte totdat ik zou worden geopend en gebruikt.

3

Ik werd uit een doos genomen en er werden veters door mijn ogen geregen. Mijn tong werd omhooggetrokken en een man schreef BA5799, met een zwarte markeerstift die uitvloeide in de stof.

Ik bevond me in een kamer waar spullen op de vloer waren uitgestald, kleren in stapeltjes naast elkaar: T-shirts, overhemden, broeken, ondergoed voor warm weer en sokken die waren opgerold tot bolletjes. Er lag een stapel met verzamelde notities en landkaarten, een boek over een ver land waar altijd strijd was, een stapel met tubes tandpasta, tandenborstels, insectenverdelgers en malariapillen; en een stapel met een gps, een zaklantaarn en een EHBO-trommel. Er lagen ook een leren agenda, een helm en een stel geoliede en glimmende magazijnen, met daarnaast een dichtgerolde geweerreinigingsset.

Een grote zwarte weekendtas en een grote rugzak lagen open, klaar om te worden ingepakt. Alles was met zwarte stift gemarkeerd, net als ik.

De man zat op het eenpersoonsbed. Hij stak zijn voet in me en ik werd strak rond zijn enkel aangetrokken met een veter die drie keer om mijn hals werd gewikkeld en daarna zorgvuldig werd geknoopt. Ik voelde zijn tenen wurmen en daarna stak hij zijn andere voet in mijn spiegelbeeld.

Hij liep door de kamer en krulde zijn tenen weer. We gingen de kamer uit, de trap af en naar buiten.

Ik flitste langs mijn wederhelft en kwam dan even op de grond. Hij flitste langs me heen. We renden. We versnelden onze pas,

stampten voort over een grijsrood grintpad, door hekken die waren afgezet met prikkeldraad. Het pad werd omzoomd door heggen, we vlogen over modderplassen heen en stormden tussen de bomen uit om daarna een groene heuvel te beklimmen.

We vonden een zeker ritme en de man had een beheerste, geïmproviseerde ademhaling. Met elke stap vormde mijn zool zich naar de keien en greep hij naar de modder. De plassen weerkaatsten de blauw-witte lucht, ik plooidde me naar de bewegingen van zijn voet en er verschenen rimpels in het oppervlak van mijn stof. Hij verhoogde het tempo omdat hij wist dat hij het kon en daar genoot hij van. Hij was sterk, we dreunden voort en zijn ademhaling bleef regelmatig. Hoe fitter hij was, hoe harder hij kon vechten en hoe langer hij zou overleven.

Hij dwong zichzelf het tempo te verhogen, aangespoord door niets dan vergetelheid, en spurtte een steile helling op. Boven aangekomen hield hij halt en keek uit over de wijde vlaktes, doorkruist met paden en met houten blokken in vakken verdeeld.

Hij probeerde zijn hoofd leeg te maken, maar werd overspoeld door gedachten. Hij was al ter plekke, richtte zijn aandacht op hoe het daar zou zijn en hoe onafwendbaar het was. Het was de laatste week voor hij werd uitgezonden en die gedachte had iets onwerkelijks. Hij dacht aan het afscheid nemen.

We gingen van het pad af en renden door gras. Sprieten schraapten over mijn neus en lieten groene schrammen achter. We volgden een steile afdaling en hij dreunde door me heen. Ik begon langs zijn linkerhiel te schuren en er vormde zich een blaas. Mijn rimpels verdiepten zich en de contouren van al zijn tenen werkten in op mijn binnenzool.

We stapten van een rand af en renden over een metalen weg die een aanslag betekende op mijn zool. We sloegen af en kwamen bij een hek waar hij stopte en zijn identiteitskaart aan een soldaat liet zien.

‘Ik wist niet dat je op wacht stond, Rifleman Macintosh.’

‘Mijn geluk kan niet op, kapitein,’ zei de soldaat.

‘Dit gaat toch niet ten koste van je verlof?’

‘Nee, morgenochtend ben ik klaar en dan ga ik direct naar huis. U bent wezen hardlopen?’

‘Om mijn nieuwe boots in te lopen, meer niet,’ zei hij, en hij keek op me neer.

‘Heel goed, boss. Ga zo door en u schopt het nog tot kolonel.’

‘Ik weet wel zeker dat het daar niet van zal komen, Mac,’ zei hij, en hij draaide zich om. ‘Ik zie je wel weer.’

Het begon te regenen en het asfalt voor me werd donker bespikkeld. Hij trok een sprintje voor de laatste achthonderd meter naar het gebouw waaruit we waren vertrokken.

Zijn borstkas ging op en neer en hij hield zijn handen op zijn hoofd. Hij herstelde zich snel en we keerden terug naar de kamer. Ik werd uitgetrokken en de warmte van zijn voet vervloog. Ik werd zorgvuldig op de grond geplaatst, tussen alle uitgestalde spullen in.

Hij sloep op het bed en ’s ochtends schoor hij zich aan een wastafel. Hij trok een groen camouflagepak aan en net zulke laarzen als ik, maar dan zwart en van leer. Hij trok een groene baret over zijn hoofd, met het zilveren bugle-insigne boven zijn linkeroog, en ging de deur uit. Toen hij terugkwam, bracht hij de stapels nogmaals op orde, telde zijn sokken weer en vinkte iets af op een lijstje.

De volgende dag trok hij een spijkerbroek en een t-shirt aan, en oude gymshoenen die sinds mijn komst ongebruikt in de hoek hadden gestaan. Hij stopte wat spullen in een tas en vertrok, draaide de deur achter zich op slot.

Ik stond daar alleen, naast mijn ander, tussen de stapels die klaarlagen om te worden ingepakt.

Een week later keerde hij terug, ongeschoren. Hij slaakte een zucht, ging op de grond zitten en begon te pakken. Alles had zijn plek en ten slotte had hij alles op zijn lijstje doorgestreept. Een-

maal klaar tilde hij de rugzak op de weekendtas en ik werd naast een stoel gezet waarop een desertcamouflagepak en een groene baret lagen.

Een andere man wierp een blik om de hoek van de deur.

‘Kom je mee een hapje eten?’ vroeg hij.

‘Zeker. Als je even hebt, ik moet nog naar huis bellen.’

‘Oké, maatje. Ik zie je beneden wel,’ zei de man, die vertrok.

Hij pakte zijn mobiel.

‘Dag mam. Tom hier,’ zei hij. ‘Yup, prima, net alles ingepakt. Klaar om te gaan...’ Hij liep door de kamer en ging op het bed zitten. ‘Gewoon pizza en een film, denk ik, samen met de anderen... Ik geloof om tien uur, maar we moeten al om vijf uur klaarstaan, als de bussen komen... Bedankt voor het weekend. Het was heerlijk jullie allemaal te zien.’ Hij luisterde naar de telefoon, draaide met zijn vingers door het donzen dekbed. Hij stond op en liep naar het raam. Hij sprak en lachte en liep naar de stoel om een draadje van zijn hemd te plukken. ‘Ik bel je over een paar dagen,’ zei hij, ‘als ik daar ben aangekomen... oké, doe ik... En jij, het beste... Dag... Dag.’

Die nacht sliep hij onrustig en om vier uur ging zijn wekker af. Hij knipte direct het licht aan. Hij kwam overeind, zette zijn hand op de zijkant van het bed en geeuwde. Het was nog donker buiten en hij stond tegen de wastafel om zijn stoppelbaardje te scheren. Hij keek naar het spiegelbeeld en de bloeddoorlopen ogen. Hij zag er anders uit dan hij zich voelde. Hij trok het scheermes met een glimlach over zijn kin, maar zijn ogen stonden wezenloos. Wat maakte het uit hoe hij eruitzag?

Hij stopte de laatste spullen in zijn rugzak, trok zijn gevechtsuniform aan en daarna mij.

Bij het ontbijt, onder tafel, waren meer boots zoals ik die niet stil konden blijven zitten. De mannen hadden geen van allen goed geslapen en ze spraken over weinig anders dan de planning en de coördinatie voor de komende paar uur.

Weer op zijn kamer hees hij de grote rugzak op zijn schouders en tilde daar met een kreun de weekendtas bovenop. In zijn rechterhand hield hij een kleine groene rugzak. Bijna twee keer zijn gewicht drukte door me heen. Hij keek om zich heen in de lege kamer, knipte het licht uit en vertrok zonder de deur op slot te doen.

We liepen door het kamp dat her en der werd verlicht door een gele plas lantaarnlicht. Ook uit andere gebouwen doken donkere gestalten op die gebukt gingen onder volgestouwde rugzakken en ze liepen richting een lange rij bussen. Stemmen klonken duidelijker op en we begaven ons onder mensen die rondwaarden in de duisternis langs de kant van de weg.

Van verderop in de rij riep een stem: ‘B-compagnie achteraan. Weekendtassen in de trucks, grote rugzakken onderin. Hou op met dat gedreutel, iedereen.’

We kwamen langs een nerveuze man die zijn rugzak stond uit te pakken op het gras langs de kant van de weg.

‘Kom op, Milne, je hebt al je hele leven de tijd gehad om je boeltje te pakken. Wat ben je vergeten dan?’ vroeg iemand toen de soldaat wegsprutste.

‘Morgen, kapitein. B-compagnie is aan de andere kant.’ Iemand wees naar het einde van de rij.

‘Dank je,’ zei hij, en hij tilde me over een rugzak heen en volgde de stoep.

‘Nog meer mensen voor wapens en aanvullende uitrusting? Meld je nu bij de foerier,’ riep iemand uit een container.

We liepen naar een truck. De weekendtas werd van zijn rug gehesen en weggestouwd bij de andere en daarna duwde hij de grote rugzak in een bagageruim onder in de bus. Hij sloot aan bij een rij gapende mannen en tekende voor de ontvangst van een wapen. Ten slotte stapten we de bus in en gingen we helemaal voorin zitten. De groene kolf van het wapen stond naast me op de vloer.

Een man bewoog langzaam door het gangpad en telde de mili-

tairen, die onderuitgezakt zaten tegen de raampjes.

‘Iedereen present, kapitein,’ zei hij, en hij kwam naast ons zitten. ‘Het wachten is alleen op Rifleman Smith. Hij helpt de foerier met de weekendtassen.’

‘Dank je, sergeant Dee.’

De bus vertrok uit het kamp, met voor zich een ovaal van licht dat over het wegdek streek. De bomen achter de ramen staken donker af tegen een langzaam lichter wordende achtergrond. Zijn voet ontspande zich en hij sliep.

Toen hij wakker werd, keek hij naar het voorbijflitsende landschap en op zeker moment stootte hij de man naast hem zachtjes aan.

‘We zijn er bijna, sergeant Dee,’ zei hij.

‘Cheers, boss,’ zei de man. Hij stond op en keek over de rugleuning naar achteren. ‘Allemaal luisteren,’ zei hij. ‘Rifleman Macintosh, haal je neus eens van het raam, juist ja. Als we uitstappen, wordt de bagage onafhankelijk van ons naar het vliegtuig gebracht. Dus niemand gaat op eigen houtje iets ondernemen. We melden ons als peloton.’

Na in een rij te hebben gestaan en zijn papieren te hebben getoond, nam hij plaats in een hal en legde me over zijn andere enkel. Mannen lagen met oordopjes in te slapen, over hun rugzakken heen gebogen. Er werd weinig gepraat. Sommigen lagen op de vloer met hun gevechtsjas over het hoofd gedrapeerd, tegen het tl-licht. Ten slotte kwamen er blauwgeüniformeerde mannen de hal binnengelopen. Een van hen, in een lichtgevend jack, kwam tussen de rijen met stoelen staan.

‘Sorry voor het korte oponthoud,’ zei hij, ‘er was een technisch mankement met het vliegtuig. We kunnen nu aan boord.’

‘Werd verdomme ’s tijd,’ zei iemand toen ze opstonden.

Hij sloot aan bij de langzaam voortkruipende rij militairen die de hal verliet. Niemand van hen zei iets, hun uniformen waren nieuw en kraakhelder, en ze liepen de trap op naar het vliegtuig.

Hij slaakte een zucht en krulde zijn tenen in me. Nu had hij geen keus meer, bedacht hij, er was geen weg terug.

Groene bomen zwiepten heen en weer in de klamme lucht langs de startbaan. Hij boog zich voorover en raakte naast me de grond aan en daarna stapte ik op de metalen trap.

In het vliegtuig, onder de zittingen voor me, sloten de laarzen van andere mannen zich aaneen. Hij kon niet slapen, legde zijn hoofd tegen het raam en keek neer op de wolken. Hij werd overvallen door een stortvloed van ongewenste gedachten, met als enig onderling verband dat ze hem herinnerden aan alles waarvan hij werd weggevoerd.

Na de vlucht stapten we van de aluminium trap op de landingsbaan. Ik voelde de hitte onder mijn zool en in de trillende lucht mengde het zwarte teer zich met de atmosfeer.

Ik ben een woestijnlaars. Er staat BA5799 geschreven op mijn lip en hij liep met mij over de landingsbaan naar een stad van witte tenten en crèmekleurige hangars, zwevend op de glinsterende luchtspiegeling in de woestijn.

Ik ben zorgvuldig samengesteld op een houten tafel met kromme poten die tegen een lemen muur aan stond. Ik ben gemaakt in het maanlicht, door twee mannen die in silhouet afstaken tegen de deuropening en het gelige licht van een zaklamp, geplaatst op een richel die in een muur was uitgesneden. Hun lichamen bogen zich over me heen en zweet glinsterde op hun slapen.

Ze sneden een zak open en wogen kunstmest af op een oude mechanische weegschaal. Ze doordrenkten lappen textiel met benzine. Er stegen dampen op rond de tafel en een van de mannen nieste. Ze mengden de lappen met de kunstmest en daarna wikkelden ze dit deel van mij in plastic en maakten me daarna nog compacter met zwarte tape.

Dat was mijn begin, maar ik was nog niet compleet.

Ze maakten twee andere zoals ik, schepten met een metalen kroes meer kunstmest uit de zak, wogen die af en mengden die met het allegaartje van met benzine doordrenkte vodden, waarna we met ons drieën naast elkaar werden gelegd, aan de zijkant van de tafel: drie pakjes potentiële energie.

De mannen liepen door de deur naar buiten en stonden in het blauwe maanlicht. Ze staken sigaretten op die aan hun zijde zweefden en in een boog hun lippen bereikten, en hun gezichten gloeiden op. Ze riepen iemand en zeiden dat hij geen moeite hoefde te doen om de wacht te houden, er was toch niemand. Hij kwam erbij staan en accepteerde een sigaret, slingerde het wapen over zijn schouder om met zijn vrije hand te kunnen roken.

Ze begonnen te discussiëren.

‘Niet een daarvan deed het. We zijn drie nachten bezig geweest en we hebben de ongelovigen er wekenlang overheen zien lopen, maar niets,’ zei een van hen. Hij trok aan de sigaret en zijn lippen verdwenen. ‘Het was dezelfde samenstelling als die van jullie hier.’

‘Ik ben hierin getraind,’ zei een ander. ‘Elk exemplaar dat ik heb gemaakt, is afgegaan. Ik heb de hele winter gaten in de sneeuw geblazen. En we hebben dat nieuwe spul van over de grens. Het gaat lukken, Latif. Zo God het wil gaat het lukken.’

‘Misschien had je het voordeel van de hoogte, Aktar, of de samenstelling die je daar gebruikte...’

‘Hou op, Latif. Hassan heeft mij uitgekozen. Ik ben in de bergen geweest.’ Hij liet zijn sigaret vallen en draaide hem uit met zijn laars. ‘Paugi, ga jij de wacht houden. We gaan dit afmaken,’ zei hij, en hij liep weer naar binnen, mijn kant op.

De twee mannen doemden weer op boven de tafel. Ze namen twee dunne metalen strips, bevestigden aan elk daarvan een draad, monteerden daar twee houten blokken tussen, zodat ze parallel aan elkaar lagen, en wikkelden het geheel in plastic. Dat deden ze drie keer.

‘Goed zijn deze, Aktar,’ zei een van de mannen. Hij zakte op zijn hurken tot hij op gelijke hoogte was met mij op tafel en drukte zachtjes met twee vingers op het metaal totdat de strips elkaar raakten.

‘Ja, hiermee moet het lukken.’

‘Ze zijn beter dan wat ik eerder heb gezien. Sterk genoeg om van elkaar gescheiden te blijven onder het gewicht van een hond, of natte aarde, maar onder het gewicht van een mens...’

‘Ja, dat luistert heel nauw.’ Hij pakte het geheel onder de hand van de ander vandaan, verschoof het naar een plek naast mij en begon draden aan het uiteinde te bevestigen, draaiend met een tang. Dat was mijn tweede component.

Hij zette een gedeukte witte kubus van polystyreen op tafel,

maakte die open en haalde een van de zes metalen pijpjes tevorschijn die daar rechtop in stonden, elk in een uitholling.

‘Nu brengen we dit in.’ Hij boog zich verder naar voren en duwde het staafe in het mengsel van mijn inwendige. De man concentreerde zich, zijn tong krulde om zijn bovenlip. Hij liet het uiteinde van het pijpje naar buiten steken en wikkelde daar voorzichtig tape omheen. Daarna maakte hij de draden vast en gebruikte de buigtang om mijn twee componenten met elkaar te kunnen verbinden.

‘De batterij kunnen we aanbrengen vlak voordat ze worden ingegraven,’ zei hij.

Mijn potentieel was nu groter geworden. Ik was lelijk en provisorisch in elkaar gezet, maar compleet: de ene component rond, de andere lang en dun, beide gewikkeld in plastic en tape en door een dunne draad met elkaar verbonden.

‘Hier moet je voorzichtig mee zijn, Latif.’ Hij duwde de witte doos met de vijf resterende verticale pijpjes over de bank. ‘Een van de leerlingen in de bergen nam er eentje tussen zijn vingers,’ zei hij, terwijl hij er een pijpje uit pakte, ‘en de hitte van een lamp maakte dat hij explodeerde. Ik zie nog zijn pols voor me waar niets meer aan zat, en de shock waarmee hij daarnaar keek. Hassan was kwaad, want die jongen had niet goed opgelet. De volgende dag was hij verdwenen.’

‘Ze kunnen zomaar exploderen?’ vroeg de jongere man, die neerkeek op het zilveren pijpje in zijn hand.

‘Hij had pech. Maar inderdaad, ze zijn uiterst explosief.’

Toen ook de andere twee compleet waren, maakten de mannen de tafel schoon en stopten ze hun gereedschap in een rugzak. Ze legden ons naast elkaar op de grond, samen met de zak kunstmest. Een van hen nam de zacht flikkerende zaklamp en zwiepte ermee in het rond, door de kamer en onder tafel. Daarna stapte hij naar buiten en trok de houten deur achter zich dicht.

Ik bleef achter, sluismerend. En elke dag sijpelde een dunne met stof bevelkte lichtstreek door de kamer en trok over mijn plastic huid, zodat ik er warm van werd.

Ten slotte, in het donker, ging de deur open. Het waren dezelfde mannen en een van hen zette een tas op tafel.

‘Dus hij heeft echt gezegd dat hij zou komen?’

‘Ja, hij liet me weten dat hij hier zou zijn. Ik sprak hem na het gebed.’

‘Dat moet ik Hassan vertellen. Hij zal worden gestraft.’

Ze tilden me op tafel en controleerden mijn constructie. De hand van de man bevoelde de aansluitingen, trok voorzichtig aan de draden om zich ervan te verzekeren dat ze nog steeds stevig vastzaten. Hij deed me in een tas en daarna werden de andere twee boven op me gelegd.

‘Neem jij die troffel, Latif. En de jerrycan. Ik draag de tas. Heb je de batterijen?’

‘Ja.’

‘We doen het precies zoals afgesproken. Alles onder controle?’

‘Ja, ik geloof van wel. Er staat in elk geval geen maan.’

‘Het zal een lange nacht worden. Eentje op de weg naar Nalay, eentje bij de brug, op het aquaduct, en de laatste zo dicht mogelijk in de buurt van hun kamp. Hassan denkt dat we daar de grootste kans van slagen hebben. We moeten gaan.’ De tas werd op zijn rug gehesen en drukte zich slingerend tegen me aan. Hij schommelde mee met de tred van de man.

Twee keer maakte hij een sprong en de tas knalde tegen zijn rug. Daarna bleef hij staan en ze fluisterden.

‘Waar wachten we op?’

‘Ssst.’ Er viel een stilte en we stonden bewegingloos. Het gebons van zijn hart en het rijzen en dalen van zijn ademhaling drongen door de zak tot mij door. ‘Ik dacht dat ik iemand zag. Alles in orde?’

‘Hoe ver nog?’

‘We zijn er bijna.’

Hij kwam weer in beweging en na een tijdje stopten we en de tas zakte in elkaar op de grond. Er klonk geschraap en het klinkende geluid van metaal op steen. De tas ging open en er kwam een hand naar binnen. De eerste van ons werd eruit genomen.

‘Geef me een batterij aan.’

Na nog meer geschraap werd de tas weer opgepakt en we gingen verder.

Toen we voor de derde keer stopten, werd het geschraap van de troffel overstemd door het geluid van stromend water. De rits ging open. Ze tilden de tweede van ons eruit en alleen ik bleef over. De mannen werden omlijst door de opening van de tas, bogen zich over het bleke wegoppervlak en groeven. Ze verbonden een batterij aan de tweede van ons en lieten die daarna in de kuil zakken.

Een van de mannen lag plat op zijn buik en schepte steengruis over de kuil. De ander liep naar het kanaal, waar het water wit werd en onder de brug verdween. Hij kwam terug, goot water over de opgegraven aarde en sloeg de modder met zijn handpalm plat, om ten slotte het hele wegdek met water te besproeien en te egaliseren. Daarna kwam hij terug naar de tas en terwijl de zweetparels over zijn gezicht liepen, ritste hij hem dicht. Het was weer donker en ik was alleen in de zak. We gingen verder.

Het lopen ging langzaam en voorzichtig. Al snel waren de mannen aan het kruipen en bladeren schraaptten langs het linnen dat om me heen zat. We stopten weer en een van hen fluisterde iets. ‘We zitten er te dicht op, Aktar,’ zei hij. ‘Ik kan hun wachttorens zien. Kijk, daar.’

‘Weet ik,’ klonk zachtjes het antwoord. ‘We moeten zo dichtbij mogelijk zien te komen.’

‘Dit is te ver. Ze kunnen zien in het donker, ze hebben apparatuur die onze lichaamswarmte kan voelen. We moeten terug.’

‘Ga door. Nog een klein stukje en dan hebben we dekking. Ik ken dit terrein.’

We bewogen weer. Ze slopen verder en het geluid daarvan drong door de tas heen naar binnen. Toen stopten we.

‘Dit is een goede plek, Latif. Blijf laag bij de grond.’

De rits ratelde open en ik werd tevoorschijn gehaald en op de grond gezet. De lucht was een sterrenkoepel. We bevonden ons in een ondiepe kuil van droge aarde met hier en daar een pluk gras. De mannen hijgden nu van de inspanning. De een steunde op een elleboog en schepte aarde om een gat voor me te graven. De ander schuifelde een heuveltje op en staarde in het halfduister. Ze waren beiden nerveus.

‘Geen beweging,’ mompelde de man toen hij zich weer van de rand naar beneden had geduwd. ‘Rustig aan, Latif. Dit mag geen haastwerk zijn. We willen hier geen fouten maken.’

Hij groef mijn gat en reciteerde op fluisterton: ‘God is de grootste. God is de grootste. God is de grootste.’ Een mantra om zijn aandacht te verleggen van het gevaar naar mijn graf.

‘Beheers jezelf, Latif.’ De ander stak zijn arm uit en pakte de hand waarmee hij groef. Hun ogen troffen elkaar. ‘Hou je angst onder controle. Je bent al diep genoeg. Kom maar met die batterij.’

Hij rommelde in zijn zak en overhandigde de ander een rechthoekige batterij die in mijn connector werd gestoken. Hij liet zich omrollen, diepte met een klungelige beweging tape uit zijn zak op en wikkelde dat om mijn batterij. Daarna schuifelde hij in de richting van het gat en tilde me er voorzichtig in. Hij rangschikte mijn componenten. Hij legde mijn ronde deel, het deel met de hoofdlading, op de bodem, en plaatste de lange dunne metalen strips, mijn drukplaat, daarbovenop, het dichtst bij het oppervlak.

Tijdens het werken drupte zijn zweet op mij. Hij schepte de aarde weer terug en met elke kluit verminderde hij het sterrenlicht, totdat de inktblauwe spleet zich ten slotte sloot en ik in het donker lag. De mannen schuifelden daarboven rond en verdeelden de aarde waarmee ik was afgedekt. Er werd water op de grond gegoten en die drong door tot het gruis om me heen, dat daardoor in modder

veranderde. Al snel hielden die bewegingen op en de mannen die me hadden gemaakt waren waarschijnlijk weggeslopen.

Ik wachtte af in de duisternis. De omringende modder droogde op en stolde in de hitte en ik werd door aarde omhuld. De temperatuur ging elke dag op en neer, maar verder gebeurde er niets.

Ten slotte voelde ik trillingen – het ritme van lopende mensen – die eerst zwak waren, maar daarna mijn kant op kwamen. Er drukte gewicht op me. De droge modder boven me kwam in beweging, spleet open en drukte mijn metalen stroken tegen elkaar. Er werd een gesloten circuit gecreëerd waardoor er spanning op mijn bedrading kwam te staan.

Ik kwam tot leven.

Het metalen pijpje in mijn binnenste detoneerde, een afgemeten brisante springstof die de cocktail in mij ertoe aanzette om te reageren.

Ik functioneerde.

Ik werd door een operatieassistent uit een la gepakt. Hij legde me met andere medische instrumenten op een roestvrijstalen karretje. Ik was steriel en zat luchtdicht in plastic verpakt. De operatieassistent duwde de kar naar een operatiekamer. Mensen waren bezig met het schoonmaken van tafelbladen en het controleren van instrumenten. Er heerste een gespannen atmosfeer. In de ruimte ernaast, achter een wand van plexiglas, boenden mannen in operatiejassen hun handen.

Een man in een desertuniform kwam binnen met een klembord in zijn hand. ‘Goed. Hij is nu in de lucht,’ zei hij. ‘Callsign PEDRO heeft hem opgepikt in District South. Infanterist, getroffen door een IED. Nine-liner blijft onveranderd. Categorie A, registratienummer BA5799. Amputatieverwonding beneden de linkerknie, ademhalingsproblemen en zwaar bloedverlies. Ze hebben al moeten reanimeren, mogelijk een klaplong. Verwachte aankomst over acht minuten. Zodra ik een sitrep krijg van de helikopter kom ik terug.’

‘Oké. Dank je, Jack,’ zei een vrouw. Ze droeg een blauwe operatiejas en een masker om haar nek. ‘Laten we ons klaarmaken voor ontvangst. Kirsty, hoe staat het ervoor met plasma en bloed?’

‘Goed, kolonel. O POS ligt klaar,’ zei een assistente die met zakken vol geel plasma door de ok liep. ‘Maar ik doe wel een test als hij binnenkomt. Zo nodig heb ik meer achter de hand in de koeling.’

‘Mooi. Tim, haal die instrumenten wat dichterbij.’

De kar waarop ik lag, kwam naast het bed te staan.

‘Als hij stabiel is, zullen we wel een CT-scan moeten doen. Is dokter Richmond er al?’

‘Hij komt eraan, kolonel.’

De man met het klembord keerde terug. ‘PEDRO heeft hem drie keer moeten defibrilleren, momenteel geen output. Ik hou jullie op de hoogte. Ik ben bang dat het er niet al te best uitziet.’

De gespannen atmosfeer verdween. Een van de mannen trok zijn rubberen handschoenen uit en wierp ze in een afvalbak. ‘Niet weer een.’

‘Wil iedereen wel bij de les blijven?’ vroeg de vrouw, en ze keek naar de klok.

Er viel een stilte. Het bed, overtrokken met groen plastic, was leeg. Een van de verpleegkundigen drukte op de knoppen van een apparaat dat aan het plafond hing. Een andere leunde tegen een kast en tekende figuurtjes met een ballpoint.

De man met het klembord verscheen weer in de deuropening. ‘PEDRO laat weten dat ze nog steeds geen output hebben,’ zei hij, ‘hoewel ze hem wel even hadden teruggehaald. Nog twee minuten.’

‘Laten we hopen dat hij het redt. Gebruikelijke gang van zaken. Output of niet, laten we kijken wat we voor hem kunnen doen. Tim, ga jij naar buiten voor de ontvangst.’

Er kwam een man uit de wasruimte die rubberen handschoenen aantrok en zijn schort voorbond.

‘Morgen, Peter. Briefing gehad?’ vroeg de vrouw.

‘Ik kom net uit de ops room, Jack heeft me bijgepraat. Het bekende verhaal, zo te horen.’

Het wachten ging door. De minutenwijzer tikte rond op een klok boven een schoolbord vol informatie, opgedeeld in zwarte rechthoeken. En toen klonk van ver het gedreun van een helikopter. Het zwol langzaam aan tot de muren van het noodgebouw begonnen te trillen. Het veranderde van toonhoogte, daalde op hen neer en werd een aanhoudend gesuis.

‘Aan de slag dan maar,’ zei de vrouw.

Dubbele deuren knalden open en van achter uit de gang klonk het geluid van haastige voetstappen en dwingende stemmen, totdat de stretcher met jou de kamer werd binnengebracht. Mannen en vrouwen verdrongen zich om je heen. Een van hen hield een zak vloeistof boven je hoofd en een ander had een helm met getint glas, versierd met een bliksemschicht en de stars and stripes.

‘Hij is zestig over dertig,’ zei hij. ‘Tijdens transport is hij vijf keer gedefibrilleerd. We hebben hem een shot adrenaline gegeven.’

‘En wat is zijn output nu?’

‘Het hart pompt drie liter per minuut. Volgens mij was hij er rond de tijd van onze landing een minuutje bij, maar nu zijn we hem weer kwijt. Heeft op de grond geen morfine gehad vanwege de kans op een klaplong. Ik heb hem vijf milligram atropine gegeven. Nog geen tijd gehad voor intubatie.’

‘Goed, dan gaan we intubereren. Zo snel als je kunt, Tim,’ zei de vrouw.

Ik werd gepakt en het plastic van mijn verpakking werd losgetrokken. Een man stak een laryngoscoop in je mond en een ander kantelde je hoofd achterover. Je tong werd omlaag gehouden en ik werd bij je naar binnen geduwd. Er zat aarde in je mond en een grashalm. Ik glipte voorbij de laryngoscoop die me naar binnen had geleid. Ik schampte door je keel, schraapte langs je strottenhoofd, volgde je luchtpijp, passeerde je stemspleet, tot ik de toppen van je longen bereikte. Een van de twee was kleiner en klapte dicht. Een verpleegkundige blies mijn cuff op, die opzwoel en me houvast gaf.

Op de plek waar ik uit je mond naar buiten stak, werd een T-stuk vastgeschroefd en daarna werd ik verbonden aan een beademingsapparaat. Ik was nu deel van een systeem. Ik drong tot aan je longen bij je naar binnen. Zuurstofrijke lucht trok door me heen en ik begon adem voor je te halen.

Je was met stof overdekt; een dun laagje dat de huid van je gezicht overschaduwde. Je kleren zagen licht van de modder, be-

halve waar ze donker zagen van het bloed of aan flarden waren gescheurd. Onder je middel was je naakt en je witte dijen waren besmeurd met rode vlekken en vingerafdrukken.

‘Laten we hem op tafel leggen. We doen een volledig onderzoek, zo snel mogelijk.’

Ze reden de stretcher naar het lege bed en tilden je gezamenlijk over, met achterlating van kleverige plasjes op de stretcher. Een zak plasma werd aan een haak gehangen.

Je linkervoet was weg en botsplinters staken uit je kuit naar buiten. Je rechterbeen lag vanbinnen open, met wonden die uitpuilden en aan je huid kleefden. Je rechterkuit was weggeslagen. Je beide armen waren bezaaid met verwondingen en er stroomde bloed uit. Je linkerpink hing aan een enkele pees. Je kruis was een fel glanzende wond waar bloed uit sijpelde. Een van je testikels hing open, verminkt en vreemd.

De vrouw liep om de stretcher heen totdat ze vlak boven je hing. ‘Goed, laten we hem zo snel mogelijk klaarmaken. Kirsty, doe jij een bloedtest. Hoeveel zakken heeft hij gekregen?’

‘Eentje daar ter plekke, mevrouw,’ zei de man met de helm, ‘en drie later.’

‘Oké, dan gaan we lijnen.’

De vrouw zette een stap naar achteren en nam het geheel op. De anderen stonden om je heen en werkten. Ze knipten de rest van je kleren los en inspecteerden je naakte lichaam. Ze veegden je schoon en wasten je en plakten je oogleden dicht. Ze zette plakkers op je borst en de machine boven je waarschuwde drie keer en daarna nog een keer om dan een eigen ritme aan te nemen.

‘Tachycardie. Zestig over dertig. Zwak,’ zei een van hen.

‘Bloedtest afgenomen, o-positief. Hb bij binnenkomst zes.’

‘Juist. Laten we hem snel nog twee zakken toedienen, Kirsty.’

De machine boven je begon te piepen.

‘Bloeddruk daalt,’ zei een assistente.

En daarna flickerde er een andere machine aan en klonk er een

heldere, gelijkmatige, doordringende pieptoon en ze bogen zich over je heen en haalden er een kleine kar bij.

‘Defibrillator,’ zei de vrouw, en ze greep naar de plakkers.

Ik was in je en ik voelde dat je hart haperde en dat je ons dreigde te ontglippen. Er werd gel op de plakkers geknepen en ze wreef hen over elkaar en zette ze op je borst.

‘Iedereen los,’ zei ze tussen de schokken van je lichaam door, en ik voelde de elektriciteit door ons heen jagen en de stuiptrekkingen door je borst trekken.

‘In godsnaam,’ zei een van de verpleegsters.

Maar je hart kromp ineen en toen nog eens en het bloed begon door je longen te stromen en op het beeldscherm doemde weer een lijn met pieken op.

Ze bleven met je bezig. Je verloor nog steeds te veel bloed en dus maakten ze een snee in je buik, langs je navel naar beneden. Ze gingen naar binnen en verhinderden met metalen klemmetjes dat het bloed door de aderen van je dijbeen naar buiten lekte. Ze verwijderden een tourniquet en wierpen hem in een afvalcontainer. Een assistente voerde een slangetje door je penis naar binnen.

Toen ze zich ervan hadden overtuigd dat je stabiel was, reden ze ons de kamer uit en de gang door. Ze legden je onder een scanner, die om ons heen zoemde. De artsen en assistenten tuurden naar de monitoren en namen de schade op. Daarna namen ze je mee naar de operatiekamer.

Ze werkten aan je linkerbeenstomp, verwijderden de aarde en het puin die bij je naar binnen waren geblazen. Ze richtten al hun aandacht op jou en stukje bij beetje werd je teruggehaald uit de gevarenzone. Het ging hun niet om jou als geheel, maar om een wond die gedicht moest worden, een waarde op de monitor of een nieuwe zak bloed.

Een chirurg maakte zich van je los en knipperde met haar ogen en overzag haar team. ‘Goed. Hij is wat stabielere dan eerst. Het

bloeden in zijn beide benen is gestopt,' zei ze. 'De traumatische amputatie aan het linkerbeen laten we even voor wat het is. Maar ik maak me zorgen om de blootliggende arteria femoralis. Lisa en ik werken daaraan door. Peter, tevreden met hoe hij ervoor staat?'

'Zeker, Gill.'

'Goed dan. Kun je die verwondingen aan zijn arm oplappen? Ik wil ook een onderzoek naar die wond op zijn linkeronderarm. Mogelijk heeft hij zenuwshade opgelopen. Als je wilt, kun je daar ook een beginnetje mee maken.' Ze keek naar de man naast hem. 'Tim, die vinger moet je amputeren, denk ik, en dan weer aannaaien, goed? Dat is nog wel het minste van zijn problemen.'

'Doe ik, kolonel,' zei hij, en hij ging zijn handen weer schoonboenen.

'En als dat allemaal gebeurd is, wil ik nog eens goed naar zijn kruis kijken. Het zal wel een orchidectomie worden en dat wil ik netjes afhandelen, in die contreien heeft hij ongelofelijk veel geluk gehad.'

Een paar uur later was een deel van hun zorgen weggenomen. Er werd kalm overleg gevoerd en de chirurgen rekten zich eens uit. Ten slotte maakte de vrouw een aantal notities op een klembord en twee anderen dienden je medicijnen toe.

Ik zat nog steeds in je, haalde adem voor je. Je borst rees en daalde en een mengeling van gassen stroomde door me heen en bij jou naar binnen. Je armen en je onderlichaam waren overdekt met witte fixatiezwachtels en buisjes die naar buiten staken om het vuil uit je wonden af te voeren. Geel jodium verkleurde je huid en zwarte inkt stak onder het verband naar buiten, op de plek waar ze strepen hadden getrokken. Er lag een blauw laken over je heen.

Je werd overgebracht naar een kamer waar andere mannen lagen met net zulke slangen als ik die uit hun slappe monden naar buiten hingen. Ze waren geen van allen bij bewustzijn. Ze bewogen niet, behalve dat een machine hun borstkas deed rijzen en dalen.

Sommigen van hen droomden dromen die ze zich nooit zouden herinneren. Het was donker in de kamer, in de hoek raasde een airconditioner en boven elk lichaam stonden monitoren te blinken. Ook de anderen waren verminkt en hun lichamen vulden de bedden niet zoals het hoorde. De groene dekens waren plat waar ledematen hoorden te liggen.

Verpleegkundigen liepen heen en weer tussen de bedden en troffen voorbereidingen voor het transport. Op een zeker moment begon een machine te piepen en te knippen en er kwamen verpleegkundigen en daarna ook anderen en de machine ging door met het voortbrengen van één enkele toon. Er werd geroepen om een crashcar. Ze waren buiten zichzelf, raakten gefrustreerd en ten slotte voelden ze zich verslagen. Het bed werd weggereden en kwam niet meer terug.

Jouw toestand stemde hen tevreden. Ze pasten de dosis aan van de narcose, maar hielden je wel in coma en brachten je over naar een andere kamer, klaar voor transport. De verpleegkundigen die je onder hun hoede hadden genomen, schreven in je logboek en leefden intens met je mee, al hadden ze je nog nooit ontmoet.

Er kwam een man in gevechtuniform binnen met een dichtgevouwen groene baret in zijn hand. Hij schrok ervan hoe misvormd de lichamen waren in de bedden langs de muur, en hoe stil. Hij kwam naast je zitten en sprak een paar woordjes, maar voelde zich niet op zijn gemak. Voordat hij ging, gaf hij je een klopje op je hand. ‘Hou je taai, maatje,’ zei hij zachtjes.

Later kwam een team van dokters en verpleegkundigen en ze liepen een voor een de bedden af, bladerden door papieren op klemborden en bestudeerden röntgenfoto’s. Ze liepen van de een naar de ander en op een zeker moment bereikten ze jouw bed.

‘Stabiel genoeg voor transport. Moet onder narcose worden gehouden.’

‘Hij moet echt terug. Het letsel aan het rechterbeen moet nu snel worden aangepakt.’

‘Laten we nog een paar zakken bloed geven voor zijn vertrek. En zorg dat hij wat dieper onder narcose is gedurende de vlucht.’

‘Goed, stuur hem mee op de vlucht van vanavond. Air Support Team Bravo, denk ik. Dan hebben we er dus twee in coma en drie die kunnen lopen.’

Ze liepen door naar het volgende bed. Een van hen bleef achter en nam de waarden op van de machines boven je hoofd. Ze draaide aan een knop van het beademingsapparaat en er veranderde iets in de samenstelling van gassen die door me heen voerden. Ze klikte een injectieflacon vast op het infuus dat aan je pols hing en vulde dat met bloed. Dat was niet jouw bloed, maar een mengeling, afkomstig van acht verschillende mensen.

Die avond werd je klaargemaakt voor transport. Verpleegkundigen en artsen kwamen langs en namen je verwondingen door. Ze brachten het transportteam zo goed mogelijk op de hoogte van alles wat bijdroeg aan je kwetsbaarheid en de risico's van je thuisreis. Vervolgens namen ze je met een bedreven efficiëntie onder handen. Mijn uiteinde werd uit het beademingsapparaat getrokken en in een draagbare unit gestoken. Ze stonden over je heen, verpleegkundigen zeiden zachtjes: ‘Bij drie: een, twee, nu,’ en behoedzaam tilden ze je op een ander bed over.

Het transportteam duwde je bed door een blauwe gang, in de richting van dubbele deuren. Ze waren snel en professioneel en concentreerden zich geheel en al op de eerstkomende tien uur, met als doel je veilig af te leveren en over te dragen aan een team dat meer kon dan jou alleen maar in leven houden.

We verlieten het luchtgekoelde gebouw en werden door de schemerende woestijn naar een ambulance gebracht. Daarna was het een paar minuten rijden en de verpleegkundige naast ons hield de waarden op de monitoren in de gaten. Toen we stopten, gingen de achterportieren open en werden we naar buiten getrokken, onder de felverlichte, rechthoekige opening van een vliegtuig. De

motoren raasden en op de vleugels pulseerden lampjes. De warme straalmotoren brachten de lucht in beroering en het fijne haar op je voorhoofd bewoog. Ze duwden ons omhoog over de laadklep aan de achterkant van het vliegtuig en snoerden je bed vast aan haken in de vloer.

Er kwamen meer stretchers die werden vastgesnoerd. Mannen op krukken, met armen in het verband of een dichtgeplakt oog stapten aan boord en werden door dokters meegevoerd naar stoelen voorin. De achterklep ging omhoog en het gejengel van de motoren werd gedempt. Het transportteam ging van het ene bed naar het andere om te kijken of de narcose diep genoeg was en de output op een aanvaardbaar niveau. Het vliegtuig taxiede over de startbaan en steeg op.

Je reisde zesenhalftuizend kilometer, maar hoefde nergens over na te denken en ik maakte deel uit van een systeem van slangen, acceleratiemeters, kleppen, ventielen, manometers en monitoren, aangestuurd door microchips en onder het toezicht van degenen die over je leven waakten.

Het vliegtuig landde en de achterklep ging open.

Het asfalt was nat en verticale banen weerspiegelden het licht, deels blauw en rood vanwege de voertuigen die stonden te wachten. Het was daar veel kouder. Fluorescerende jacks lichtten op en mensen renden op de achterklep af. De wielen van de stretcher zoefden over de grond en het team bracht ons in snel tempo naar het achterportier van een ambulance. De regen werd teruggebracht tot witte pijpensteeltjes tegen de achtergrond van een leigrijze lucht. Ze trokken ons de ambulance in en de portieren klaptten dicht.

Tijdens het rijden doemden er blauwe bliksemschichten op achter de ruiten. Al snel werd de snelheid vertraagd, namen we bochten en schenen er gele straatlantaarns naar binnen. De sirene veranderde van cadans en toonhoogte en we zwierden van links naar rechts en reden toen weer sneller.

De sirene ging uit en we stopten. Portieren werden open- en dichtgeslagen. Er werd geroepen, ze trokken ons naar buiten, de wielen van de stretcher klaptten op de grond en ze reden ons een nieuw gebouw binnen, door glazen deuren die automatisch uiteen gingen en door crèmekleurige gangen met muren vol veiligheidsinstructies en namen van afdelingen. Naarmate we verder kwamen, veranderden die namen. Wij reden door naar de intensive care, sloegen de ene na de andere hoek om totdat iemand een code intikte en matglazen deuren met de letters ICU openschoven. We stopten naast een bed.

We werden opgewacht door een groepje mensen dat ons aansloot op een nieuwe reeks van buizen, draden en slangen. Machines kwamen knipperend tot leven op de maat van je hartslag en ademhaling, en ik werd in een nieuwe beademingsmachine gestoken.

En daarna liepen de leden van het air support team bij ons weg. Ze maakten een vermoeide indruk. Een van hen sloeg een arm om een ander en glimlachte en ze verdwenen door de schuifdeuren.

Er werd besloten tot een operatie en we werden een ok met witbetegelde muren binnengereden. Het verband werd verwijderd en aarde en steentjes vielen uit je wonden op tafel. De wonden werden schoongemaakt, ze verwijderden de afgestorven en afstervende deeltjes die niet meer te redden waren. Ze maakten de geïnfecteerde delen schoon en stuurden bloed naar het lab. Plastisch chirurgie maakten afwegingen en gingen aan de slag.

Vier uur later reden ze ons terug naar de intensive care. Je werd nogmaals door verpleegkundigen gewassen. Je huid was geel geworden en je hoofd lag in een onnatuurlijke draai.

Toen de verpleegkundigen tevreden waren, gingen de glazen deuren uiteen en kwam er een arts binnengelopen met een man en vrouw die geen dokterskledij droegen. Ze werden meegevoerd door de zaal totdat ze aan je bed stonden. De man keek vastbera-

den op ons neer. De vrouw omklemde haar rode handtas en leek totaal ontdaan, in shock. De man had zijn arm om haar heen geslagen en hij drukte haar stevig tegen zich aan. De arts begon over je te vertellen en stelde hen voor aan het team dat voor je zorgde.

Ze bleven heel lang, zonder veel te zeggen, maar de arts kwam terug en zei dat ze echt eens moesten gaan slapen. We werden alleen gelaten.

Ze kwamen regelmatig terug, zaten naast je bed en wachtten af. Als niemand keek, raakte de vrouw weleens stiekem je hand aan, bang dat ze iets verkeerd deed of dat ze je schade berokkende. Vaak keken ze toe hoe we naar de operatiekamer werden gereden. Ze voelden zich machteloos. Als we terugkwamen, stonden ze ons altijd op te wachten.

Zeven dagen nadat ik bij jou werd ingebracht en zesenzestig kilometer verderop trad er een verandering bij je op. Ze hadden er niet op gerekend, maar je ogen begonnen te knippen, je drukte je tong tegen mijn slang en je kokhalsde. Je probeerde me naar buiten te werken en had het idee te verdrinken. De verpleegsters kwamen toegesnel, want van het ene op het andere moment raakte je in paniek en je hart sloeg op hol en de machines boven je hoofd sloegen alarm.

Er werden artsen opgeroepen om extra onderzoek te doen. Ze lieten mijn cuff leeglopen en haalden me voorzichtig op. Op het moment dat ik langs je tanden naar buiten glipte, mompelde je iets, verward. Ik bleef op een tafeltje liggen en de man en de vrouw werden erbij gehaald om je gezelschap te houden. Zij hield je hand vast.

Je herkende haar en je wist in welke relatie je tot hen stond.

Een verpleegster pakte me op, duwde met haar voet op de pedaal van een vuilnisemmer en gooide me in een gele chirurgische vuilniszak.

Ik maakte geen deel meer van je uit.